

ARKÖSUND

Nu är det klippt för Arkö båk

Ulf Dyberg från Sjöfartsverket och stadsantikvarie Ann-Charlotte Hertz klipper bandet till den nyinvigda Arkö båk, som reser sig 20 meter upp i skyn bakom dem. FOTO: BÖRJE GAVÉR

Sedan ett par hundra år har Arkö båk väglett sjöfarande, i decennier har den förfallit och varit nära att rivas. I måndags invigdes den nyrenoverade båken.

Redan när båten med alla gäster närmade sig Arkö lyste den röd-vita fasaden på avstånd i solen. Tre väggar är röda medan den tredje, den mot sjön är vit, precis som den ursprungligen var. Högst uppe på Öster-ängsberget står den. Med bergets 15 meter över havet och båkens 20 meter har den nått ut till tusentals sjöfarande, även om utseende och utförandet av båken har skiftat genom seklerna. Nu har dess betydelse för handelssjöfarten upphört sedan länge, men för fritidsseglare fyller den än i dag en funktion. För Arkö och Arkösund är den en symbol av oskattbart värde. - Det känns härligt, säger Lars Westerholm, ordföranden i Föreningen Arkö båks vänner, när invigningen är över och han har haft tid att summera dagen. Ett hundratal besökare hade tagit sig ut till Arkö för att vara med om högtiden.

Prat i många år

I många år har man pratat om att något måste göras åt båken. Stadsantikvarie Ann-Charlotte Hertz var där första gången 1976. Det var då den blev klassad som skyddsvärd. Ulf Dyberg, vid Sjöfartsverket, då chef för Bråvikens sjötrafikområde, var där 1988 och konstaterade att något måste göras. Åren gick och förfallet fortsatte. Sjöfartsverket har 700 fasta sjömärken som inte längre behövs och hade inte råd att bevara Arkö båk. Men både som yrkessjöman och fritidsseglare har Ulf Dyberg seglat i dessa vatten och sett Arkö båk och insett dess betydelse för bygden. Därför var han extra tacksam att tillsammans med Ann-Charlotte Hertz få klippa det blågula bandet nedanför båkens resliga vägg av eternitplattor.

Renoverad i rekordfart

För när det äntligen blev fart på renoveringen då gick det med rekordfart. I maj 2004 träffades en grupp människor för att diskutera båkens framtid. För ungefär ett år sedan bildades Föreningen Arkö Båks vänner, som nu tagit över ägandet av båken. I höstas

• FAKTA BÅK

Bakom föreningen står Östkind's Hembygdsförening, Arkö Byalag, Arkösunds Intresseförening, Norrköpings Segelsällskap, Bråvikens Segelsällskap samt företag och privatpersoner. Föreningens syfte och målsättning är att bevara Arkö båk och Svarta Utterklabbens båk. Ordförande är Lars Westerholm, Norrköping och Arkö. Fakta: www.arkobak.se

renoverades den och nu står den klar.

- Det var nödvändigt att ha den plattform föreningen gav. Vi hade de 500 000 Sjöfartsverket bidrog med. Det var vad en rivning skulle kosta. Sedan bidrog länsantikvarien med 100 000 kronor och resten fick vi i form av EU-bidrag, berättar Lars Westerholm.

Totalt har restaureringen kostat 850 000 kronor.

Det är många som bidragit till att Arkö båk står där den gör i dag, men alla man talar med nämner ett namn, Gunnar Peterson, ordförande i Östkinds hembygdsförening.

- Han har varit outtröttlig och aldrig gett upp, säger både Lars Westerholm och Ann-Charlotte Hertz.

Vid invigningen var det han som berättade om Arkö båk och andra sjömärkens historia i Arkösunds skärgård. Det bland annat med hjälp av den forskning mästrelotsen Karl Axel Färnstrand gjort.

Funnits sedan 1700-talet

Redan 1813 byggdes en så kallad spirbåk på platsen, som sedan har byggts om och förändrats, men någon form av sjömärke har funnits sedan slutet på 1700-talet, det äldsta en jättegran.

1891 fick båken sin nuvarande höjd. Grunden är en brädbeklädd stolpkonstruktion, som 1927 täcktes med eternitplattor. Tidigare var den täckt med stickspån, berättade Gunnar Petersson.

Det är till 1927 års skick och utseende Arkö båk nu har återställts.

- Nu skall båken klara sig utan underhåll i många år, men det är Föreningen Arkö båks vänner som kommer att ansvara för den. Nu hoppas vi på många nya medlemmar, säger Gunnar Peterson. Det finns också förhoppningar om att den skall byggnadsminnesförklaras.

Siktat på Båkens dag

I framtiden är det tänkt att det skall bli en trappa inne i båken, upp till det fönster som finns högt upp.

- Men den kommer inte att vara öppen för allmänheten, utan bara vid speciella visningar, säger Lars Westerholm, som hoppas att det inom något år kan bli en Båkens dag.

Börje Gavér

Redan på väg ut till Arkö och invigningen av Arkö båk kunde man se det nyrenoverade sjömärket. Många passade på att fotografera det.